

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzətdir

YAP nümayəndə heyətinin Kuba
Respublikasına səfəri başa çatıb

3

№ 219 (7387)

Qəzet 1991-ci il
yanvarın 11-dən çıxır

28 noyabr 2025-ci il.
Qiyməti 60 qəpik

Gələn ilin dövlət bütçəsi iqtisadi və sosial ishalatların davamlılığına təminat verir

Trampa pis
xəbərdarlıq...

4

Bu, mərhəmət,
bизsə
mərhəmətliyikmi?..

4

Prezident İlham Əliyev
“AZWOO” mineral daş
yunu zavodunun açılışında
iştirak edib

2

Avtomobilrlə bağlı
etibarlılıqlar ləğv ediləcək?

8

Əli Kərimli həbsdə olan Ramiz
Mehdiyevlə əlaqələr qurmağa
çalışarkən ifşa olundu

7

Neçə övladımız olsun:
bir, iki, üç, yoxsa...

5

Azerbaycan Prezidenti İlham Əliyev Bakının Qaradəğ rayonunda "Matanat-A" şirkətinin "AZWOOL" mineral daş yunu zavodunun açılışında iştirak edib.

AZERTAC xəber verir ki, iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov və "Matanat-A" şirkətinin Müşahidə Şurasının sədri Elxan Beşirov dövlətimizin başçısına zavodun fəaliyyəti barədə məlumat veriblər.

Prezident İlham Əliyevə əvvələcə əsası 2000-ci ildə qoyulan "Matanat-A" şirkəti barədə məlumat verildi. İnşaat materiallarının istehsalı sektorunda 25 ildir fəaliyyət göstərən şirkətin tərkibinə "Matanat-A" Quru İnşaat Qarışqları, Ağ-DAĞ gipskarton və gipsəsaslı məh-

Prezident İlham Əliyev "AZWOOL" mineral daş yunu zavodunun açılışında iştirak edib

sulların istehsalı, AZERLİME Əhəng, Avadanlıq və dəzgahların istehsalı və ELBERG maşınçayırma zavodları daxildir. Şirkətin müəssisələrində ümumilikdə 1000-ə yaxın iş yeri yaradılıb.

Ərazisi 10 hektar olan "AZWOOL" mineral daş yunu zavodunda ABŞ, Almaniya və Türkiyədə istehsal edilən müasir avadanlıqlar quşadırılıb. Zavodun illik istehsal gü-

cü 1,5 milyon kubmetr mineral daş yunudur. Müəssisədə məhsullar əsasən yerli xammaldan hazırlanır.

Mineral daş yunu zavodunun investisiya dəyəri 43 milyon manatdır. Layihənin reallaşdırılması üçün iqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində Azərbaycan Biznesinin İnkışafı Fondu tərəfindən 10 milyon manat güzəştli kredit ayrılib. Buna nəşri, müəssisə investisiya təşviqi sənədi ilə texnika, texnoloji

avadanlıq və qurğuların idxlə zamańı təxminən 4 milyon manat güzəşt əldə edib. Zavodda 180 iş yeri yaradılıb.

Tikinti sektorunda istifadə olunan, ekoloji cəhətdən təmiz mineral daş yunu istilik və səs izolyasiyasını təmin etməklə yanaşı, enerji qənaətə imkan yaradır. Mineral daş yunu Azərbaycanda rəqabət üstünlüğünə malik yerli məhsullardan biridir. Ona daxili və xarici bazarда böyük tələbat var. Zavodun açılışı yerli istehsalın təşviqi, daxili bazarın tələbatının ödənilməsi və xarici bazarda Azərbaycan məhsullarının rəqabət qabiliyyətinin artırılmasına xidmət edəcək. Müəssisə ölkəmizin mineral daş yununa tələ-

batını ödəməklə yanaşı, idxlədan asılılığı əhəmiyyətli dərəcədə azaldacaq. Həmçinin burada istehsal olunan məhsullar Gürcüstana,

Məlum olduğu kimi, gələn il üçün dövlət bütçəsinin gəlirləri 38,6 milyard manat və xərcləri 41,7 milyard manat məbləğində proqnozlaşdırılır. Nəzərdə tutulan dövlət bütçəsi gəlirlərinin 57,4 faizi qeyri-neft-qaz sektorunun payına düşəcək. 2025-ci ilin proqnoz göstəricisi ilə müqayisədə qeyri-neft-qaz sektorunun gəlirləri təqribən 11 faiz çox olacaq. Həmişə olduğu kimi, dövlət bütçəsinin prioritetləri ölkənin milli təhlükəsizliyinin və müdafiə potensialının gücləndirilməsi, silahlı qüvvələrin maddi-texniki təminatının dəha da yaxşılaşdırılması, sosial müdafiə, təhsil, işğaldan azad olmuş ərazilərin bərpası və Böyük Qayıdışın həyata keçirilməsi ilə bağlı olacaq. Növbəti ilde iqtisadi artımın 2,9 faiz, orta illik inflasiya səviyyəsinin 4,8 faiz təşkil edəcəyi gözlənilir. Böyük Qayıdış Programının icrasına növbəti il üçün 3,5 milyard manat planlaşdırılıb.

Bütçə zərfinin əsas xüsusiyyətlərindən biri, ənənəvi olaraq, onun sosial xarakteri ilə bağlıdır. Sosial yönümlü xərclərin 17,1 milyard manat olmaqla dövlət bütçəsi xərclərinin 41%-ni təşkil etməsi sosial siyasetin növbəti ilde də prioritetliyini ifadə edir. Eyni zamanda təhsil, sosial müdafiə və təminat xərcləri üzrə artımlar nəzərdə tutulur. Bu artımlar icmal səhiyyə xərclərini də əhatə edir. Müdafiə və milli təhlükəsizliyin maliyyələşdirilməsinə 8,7 milyard manat nəzərdə tutulur.

Növbəti ilde neft-qaz ÜDM-nin 2,4 faiz azalması fonunda qeyri-neft qaz ÜDM 5 faizlik artımıla proqnozlaşdırılır. Bununla da, ölkə iqtisadiyyatının strukturunda qeyri-neft-qaz sektorunun payının 2025-ci ildəki 72 faizdən 2026-ci ildə 76 faiza, 2029-cu ildə isə 80 faiza çatacaqı gözlənilir. ÜDM-də özəl bölmənin payının 81 faizə, təkcə xidmət sektorunun payının isə 43 faizə çatacaq.

2026-ci ildə iqtisadi artım 2,9 faiz proqnozlaşdırılır. Dövlət bütçəsi gəlirlərinin 43 faizi və ya 16,4 milyard manatı neft, 57 faizi

Gələn ilin dövlət bütçəsi iqtisadi və sosial ishalatların davamlılığına təminat verir

və ya 22,2 milyard manatı qeyri-neft iqtisadiyyatının payına düşür. 2025-ci ilin proqnozu ilə müqayisədə neft-qaz gəlirləri 1,9 milyard manat və ya 10,2 faiz azaldığı halda, qeyri-neft-qaz iqtisadiyyatının gəlirləri 2,1 milyard manat və ya 10,6 faiz çox nəzərdə tutulur. Cari xərclərin qeyri-neft-qaz gəlirləri hesabına örtülməsi 2025-ci il üçün 81 faiz proqnozlaşdırıldıq halda, 2026-ci ildə onun 88 faizə, 2029-cu ildə 100 faizə çatdırılması nəzərdə tutulur.

Növbəti ilde "Böyük Qayıdış" programı çərçivəsində işğaldan azad olunmuş ərazilərimizin yenidən qurulmasına bütçə xərclərinin 8,4 faizine bərabər, yaxud 3,5 milyard manat məbləğində vəsait ayrılacaq. Müdafiə və milli təhlükəsizlik məqsədilə dövlət bütçəsi xərclərinin 21 faizi həcmində və ya 8,7 milyard manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulur və bu, cari illə müqayisədə 319 milyon manat çoxdur. 2026-ci ildə dövlət bütçəsi xərclərinin 41 faizi, cari xərclərin isə 68 faizi və yaxud 17,1 milyard manat sosialyönlü xərclərə yönəldiləcək. Bu, 2024-cü ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə 2,5 milyard manat və ya 17 faiz çoxdur. Əhalinin sosial müdafiəsi-

nin gücləndirilməsinə xidmət edən xərclər üçün gələn ilin dövlət bütçəsində 4,9 milyard manat vəsait nəzərdə tutulur. Bu, 2025-ci ilə nisbətən 121 milyon manat, 2024-ci ilin icra göstəricisine nisbətən isə 722 milyon manat çoxdur. Cari illə müqayisədə 151 milyon manat artımla proqnozlaşdırılan sosial müaviniyyətlərə, təqaüdlərə və digər sosial ödənişlərə 2,8 milyard manat vəsait sərf ediləcək. Keçmiş məcburi köçkünlerin sosial müdafiəsi ilə bağlı xərclər növbəti ilde 285 milyon manat proqnozlaşdırılır.

Bununla yanaşı, 2026-ci ilin dövlət bütçəsindən sehiyyə xərcləri üçün 2 milyard manat vəsait ayrılıcaq ki, bu da 2024-cü ilin icra göstəricisine nisbətən 11 faiz çoxdur. Büttövlükde, gələn il üçün icmal bütçədən sehiyyə xərclərinə cəmi 3,7 milyard manat vəsait ayrılıcaq. Təhsil və elm xərclərinə 5,2 milyard manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulur ki, bu da 2024-cü ilin icra göstəriciləri ilə müqayisədə 658 milyon manat və ya 14,3 faiz çoxdur.

Növbəti ilde kənd təsərrüfatı və ərzəq təhlükəsizliyi ilə bağlı tədbirlərin maliyyə təminatı üçün dövlət bütçəsindən 1,2 milyard manat vəsait ayrılacaq. Kənd təsərrüfatına ayrılan vəsaitin 42 faizi və yaxud 513 milyon manatı ərzəq təhlükəsizliyi tədbirlərinə yönəldiləcək. Bu xərclərin 40 faizi və ya 490 milyon manatı torpaqların meliorativ vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, 18 faizi və ya 219 milyon manatı isə baytarlıq və digər kənd təsərrüfatı tədbirləri üçün nəzərdə tutulur. 2026-ci ildə qeyri-neft sektorunda investisiyaların və iqtisadi artımın desteklənməsi, o cümlədən enerji, qaz, su təchizatı, nəqliyyat, kənd təsərrüfatı, meliorasiya təyinatlı infrastruktur-

run, sosial-mədəni və digər layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərinə 2,7 milyard manat nəzərdə tutulur. Gələn il üçün dövlət bütçəsinin yerli xərcləri 759 milyon manat həcmində proqnozlaşdırılır. Görülən tədbirlər nəticəsində regionların dövlət bütçəsindən asılılığının aradan qaldırılması tendensiyası öz tempini qoruyur. Növbəti ilde cəmi 1 rayon üçün dotsasiyanın ayrılmamasına ehtiyac olacaq.

Cari illə müqayisədə cəmi vergi orqanlarının xətti ilə daxilolmalar 9,1 faiz, gömrük rüsumları və idxlə vergi daxilolmaları 4 faiz, ödənişli xidmətlər üzrə daxilolmalar 16 faiz, digər daxilolmalar ise 9,6 faiz çox olacaq.

2026-ci ildə bütçə kəsiri 3,1 milyard manat məbləğində proqnozlaşdırılır. Bütçə kəsiri özəlləşdirmədən daxilolmalar, dövlət borçlanması və vahid xəzincə hesabının qalığı ilə maliyyələşdiriləcək.

Bir sözə, rəqəmlərdən de göründüyü kimi, iqtisadi və maliyyə təhlükəsizliyimiz normal vəziyyətdədir. Qeyri-neft sektorundakı artım davam edir və bütçənin əsas təminatçısına çevirilir. Bu isə davamlı və tarazlı inkişafı göstəricisidir. Sosial siyasetin daha yaxşı və davamlı həyata keçirilməsi üçün də bu vacibdir.

Bütçə imkanlarımız həm ölkədə müxtəlif sahələrin təmin olunmasına imkan verir, həm də işğaldan azal olunmuş ərazilərimizdə böyük miqyaslı quruculuq işlərinin həyata keçirilməsini təmin edir. Beynəlxalq təşkilatların proqnozlarına görə də Azərbaycan iqtisadiyyatının artım tempı davamlı olacaq. Bu isə ölkəmizin siyasi və iqtisadi nüfuzunu artırır.

Elçin Bayramlı

YAP nümayəndə heyətinin Kuba Respublikasına səfəri başa çatıb

tlər İttifaqının Baş katibi Meyvis Eştevez Eçeverria ilə də görüşürlər olub. Görüşlərdə Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndə heyətinin Kubaya səfərinin qarşılıqlı faydalı olacağına və hərtərəflı əməkdaşlığı stimul verək Azərbaycan-Kuba münasibətlərinə dinamizm gətirəcəyinə əminlik ifade olunub. Bildirilib ki, YAP ilə KKP arasında Əməkdaşlıq Sazişinin imzalanması dostluq və tərəfdəşlik əlaqələrinin əsaslarının möhkəmləndirilməsi və işbirliyinin yeni istiqamətlərinin müəyyənleşdi-

Komandanı Fidel Kastronun xalqları-
mız arasında münasibətlərin və ölkələrarası əməkdaşlıq əlaqələrinin
qurulmasında tarixi əhəmiyyətə ma-

lik müstəsna rolü qeyd olunub. Bu
gün dövlət başçılarının məqsədönlü
siyaseti sayesində ikitərəfli münasibətlərin inkişafının diqqət mərkəzində
olduğu vurğulanıb. İqtisadi-ticari,
turizm, səhiyyə, təhsil və digər sahələrdə
əməkdaşlığın genişləndirilməsi,
prioritet hədəflərin reallığa çevril-
məsi üçün önemli potensialın olduğu
bildirilərək qarşılıqlı maraq doğuran
bir sıra məsələlər ətrafında fikir mü-
badəlesi aparılıb.

Nümayəndə heyətinin Kuba Kommunist Partiyası (KKP) Siyasi Bürosunun üzvü, Kuba Qadınlar Federasiyasının Baş katibi Teresa Amareye Bouye və KKP Mərkəzi Komitəsinin üzvü, Gənc Kommunis-

rılməsi baxımından çox önemlidir.

Görüşlər zamanı, həmçinin hər iki ölkədə həyata keçirilən gənclər siyasetindən, o cümlədən gənclərin ictimai-siyasi həyatda fəallığının artırılması istiqamətində görülən işlərdən bəhs olunaraq bu sahəde temasların sıxlığından sonra vəcibliyi vurğulanıb. Əməkdaşlıq Sazişinin icrasının hər iki partiyanın gəncləri arasında əlaqələri gücləndirəcəyinə inam ifadə olunaraq daimi temaslar fonunda ortaş layihələrin təşkilinən önemi qeyd edilib. Nümayəndə heyətinin FIHAV ("Expocuba") sergisi-
nə ziyarəti də təşkil olunub. Səfər noyabrın 27-de başa çatıb.

Oğuz Güner: Azərbaycan-Türkiyə Birgə Media Platformasını TDT-yə üzv digər ölkələrlə daha geniş şəkildə tətbiq etməyi hədəfləyirik

Türk Dövlətləri Təşkilatı (TDT) yaradıldığı gündən bəri güclü integrasiya, daha six əməkdaşlıq və əlaqələndirmə ilə institutional inkişafını davam etdirir. Bu prosesdə Azərbaycanın həm coğrafi, həm də siyasi baxımdan son dərəcə mühüm, strateji və açar rola sahib olduğunu söyləyə bilərik.

Bu sözləri AZERTAC-a məxsusi müsahibəsində Türkiye Prezidentininin Kommunikasiya idarəsinə

nin ictimai diplomatiya departamentinin rəhbəri Oğuz Güner deyib.

O qeyd edib ki, sabah TDT-nin Media və informasiya nazirlərinin

toplantısı keçiriləcək. Bu gün isə həmin toplantının hazırlıq sessiyası çərçivəsində bir araya gəlməmiş. Azərbaycan Türk dünyasının ən gözəl və strateji ölkələrindən bədir. Burada qardaşlarımızla birlikdə olmaqdan böyük məmənunluq duyuruq".

O, TDT-nin beynəlxalq xarakterli, hökumətlərarası təşkilat olduğuna diqqət çəkərək vurgulayıb: "Üzv ölkələr həm coğrafi mövqeləri, həm də geostrateji əhəmiyyətləri baxımdan çox önemli rol oynayırlar. Bu dövlətlər arasında integrasiya təkcə iqtisadiyyat və sənaye sahələri ilə məhdudlaşdır, media və kommunikasiya sahəsi də xüsusi diqqət, strateji yanaşma tələb edir. Artıq beynəlxalq münasibətlər böyük ölçüdə beynəlxalq ictimaiyyətin qavramı üzərində formallaşır. Buna görə də media və kommunikasiya ekosistemindəki aktorlar arasında əməkdaşlıq, koordinasiya və qarşılıqlı əlaqə üzərində ciddi şəkildə dayanmaq lazımdır.

Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı media sahəsində əməkdaşlığı yüksək səviyyədə olduğunu söyləyən O.Güner deyib: "Bu, digər üzv ölkələr üçün uğurlu modeldir və təcrübəmizin digər Türk dövlətlərinə də genişləndirilməsi əsas prioritetlərimizdən biridir. Xüsusile dezinformasiya, deepfake texnologiyaları, saxta xəbərlərlə mübarizə kimi məsələlərdə əməkdaşlığın gücləndirilməsi son dərəcə vacibdir. Mövcud ortaş media platformamız bu istiqamətdə çox yaxşı nümunədir və biz bu modeli digər ölkələrlə daha geniş şəkildə tətbiq etməyi hədəfləyirik".

Trampa pis xəbərdarlıq...

Mətləb Salahov: "Ağ Evin "qulağının dibində" baş verən atışma göstərdi ki, dünya Trampdan daha böyükdür..."

Vaşinqtonda, "Ağ Ev" in yaxınlığında baş verən qanlı insident qətiyyən təsadüfi sayılı bilməz. Çünkü ABŞ təhlükəsizlik qüvvələrinin göz bəbəyi kimi qoruduğu bu ərazilərdə Əfqanistan vətəndaşı olan miqrantın terror töötəməsi, Milli Qvardiya-nın iki hərbçisini güllələməsi birbaşa ABŞ prezidentinə olan ciddi mesajdır. Çünkü bu ərazilərdə heç kimin əl-qolunu salayıb bu cür insidentlər töötəmək şansı yoxdur. Baş verən atışma göstərdi ki, dünya Trampdan daha böyükdür..."

Bu fikirləri SİA-ya şərhində jurnal-ekspert Mətləb Salahov bildirib. O qeyd edib ki, D.Trampin yürüdüyü ha-

zırkı dünya siyaseti həm də onun düşmənlərinin de sayını artırmaqdadır. "Son hadisə göstərdi ki, onun güclü lidər olmaqla bərabər heç də tam təhlü-

kəsizlik imkanları yoxdur. Əfqan əsilli miqrantın təkbaşına bu qanlı insidenti törətdiyinə inanmaq çətindir. Bu, sanki təşkilatlanmış komanda işinə oxşayır.

D.Trampin da dediyi kimi, Co Bayden dövründə 20 milyondan çox miqrant ABŞ-a buraxılıb. Bu isə hazırlı ABŞ hakimiyətinə qarşı narazı qüvvələr üçün ciddi təsir imkanları deməkdir. Əlbəttə, qanlı insidentlər töötəmək mənasında. Nəzərə alaq ki, son aylar ABŞ prezidenti bir neçə ölkəyə qarşı hədələyici sanksiyalar və təriflər tətbiq edib, üstəlik, Avropa ölkələrinin maraqlarının tam əksine siyaset yürüdür. Bu siyaset, əlbəttə cavabsız qalacaq deyil. Həm də unutmayaq ki, hər güclünün həm də bir zəif tərəfi var".

Ayşən Veli

Ekoloji proseslər: Qlobal vəziyyət və Azərbaycanın imkanları nə vəd edir?

Son onilliklərdə ekoloji problemlər bəşəriyyət üçün ciddi təhlükəyə yol açıb. Təbii fəlakətlərin sayı, gücü və dövrliliyi sürətlə artmaqdır, iqlim dəyişiklikləri qlobal miqyasda ciddi problemlər (quraqlıq, su çatışmazlığı, ərzaq qitliği və s.) yaratmaqdadır. Dünya-nın bir çox bölgələrində quraqlıq genişlənir, çaylar və göllər tədricən yoxa çıxır, buzlaqlar əriməkdə, məşələr isə kütləvi şəkildə məhv edilməkdədir. Bu proseslərin ek-səriyyəti təbii deyil, məhz antropogen- yəni insan fəaliyyətinin neticəsidir. Dünya üzrə illik təxminən 2.2 milyard ton meşət tullantısı yaranır. Bunun yalnız 19%-i təkrar emal olunur. Plastik və qida tullantıları en böyük paya sahibdir. Ən çox tullantı yaradan ölkələr - inkişaf etmiş, ən az tullantı yaradınlar isə inkişaf etməkdə olan ölkələrdir.

NASA və IPCC (Beynəlxalq İqlim Paneli) məlumatlarına görə, 1880-ci ildən bu yana Yer səthinin orta temperaturu 1.2°C artıb. Bu göstərici, 1,5 dərəcə artıma çatdıqda ciddi problemlərin yaranacağı qeyd olunur.

2021-ci ildə Kanadada temperatur 49.6°C-ə çataraq rekord qırıldı. 2023-cü ildə Avropada 40°C-lıq istilər nəticəsində 60 mindən çox insan həyatını itirdi. Eyni ildə Antarktidadakı buz örtüyü tarixdə ilk dəfə 10 milyon kvadrat kilometrdən aşağı düşdü. BMT məlumatına görə, 2050-ci ilə qədər su qitliği 5 milyard insana təsir göstərəcək. 200 milyon insan "iqlim qəçqını" statusu ilə yaşayacaq. Kənd təsərrüfatı məhsuldarlığı 30%-ə qədər azalacaq.

2050-ci ildək planetin orta temperaturunun 3°C-ye qədər artacağı ehtimal edilir. Halbuki dünya ölkələri bu artımı cəmi 1°C aşağı salmağa çalışalar da, sənaye məraqları və iqtisadi gəlirlər bu məqsədə çatmağa mane olur. Xüsusilə iri dövlətlər, əsasən də ABŞ, ekoloji məsuliyyətdən yayınaraq beynəlxalq ekoloji protokollara qoşulmaqdan imtina edir. Məsələn, ABŞ təkbaşına atmosferə buraxılan zərərlər qazların təxminən 40%-nə görə məsuliyyət daşıyır. Qlobal kapitalist iqtisadiyyatının əsas problemi nəzarətsiz istehsal və istehlak çılçınlığıdır. Tələbatdan artıq istehsal, təbii ehtiyatların məhdudiyyətsiz istismarı və kimya sənayesinin inkişafı təbiətin özünü bərpa etmə qabiliyyətini tükəndirir. Hərbi sənayenin genişlənməsi və yeni texnologiyaların sınaqdan keçirilməsi də ekoloji tarzlılığı ciddi zərbə vurur.

Dünyada her il təxminən 4000 milyon ton plastik istehsal olunur. Bu çox böyük rəqəmdir və həm insanlar, həm də bütün canlı ələm, təbiet üçün son dərəcə zərərdir. Hər il 10 milyon tona yaxın plastik tullantı okeanın dibinə çökür. Dəniz canlılarının və quşlarının 90%-nən bədənində plastik olduğu təxmin edilir.

Ümumiyyətlərde, okeanlarda və dənizlərdə 200 milyon tondan artıq plastik tullantı olduğu güman edilir. 2030-dək bu hecmənin azı 40 faiz artacağı güman edilir. Gözləntilər əsasən 2040-ci ilə kimi plastikdən istifadə 2 dəfə artacaq.

Torpaq və su mənbələri zəhərlənir, tullantıların idarəolunması isə artıq çıxış yolu kimi effektiv deyil. Onların utilizasiyası və yenidən emalı çox baha başa gəlir, buna görə də proses idarəolunmaz səviyyəyə çatmışdır.

Alternativ enerji növləri də, təəssüf ki, tam ekoloji təhlükəsiz deyil. Güneş panelərinin istehsalı zamanı zərərlər kimi və maddələrdən istifadə olunur, bu da istehsal məhələsində ətraf mühitə mənfi təsir göstərir. Eyni zamanda su elektrik stansiyaları su dövranının təbii balansını pozur, külək stansiyaları isə hava axınlarının istiqamətini dəyişdirir. Yəni "təmiz enerji" anlayışı həle də nisbi xarakter daşıyır. Bütün bu proseslər nəticəsində xəstəliklər artır, insanların ömrü qısalır, yeni virus və bakteriyalar meydana gelir. Canlı ələm məhv olur, ekosistemin təbii tarzlığı pozulur.

Artıq 30-40 il əvvəl ekoloqlar tərəfindən verilmiş xəbərdarlıqlar öz təsdiqini tapmaqdadır. Əger gəlir və iqtisadi maraqlar insan sağlamlığı və planetin rifahından üstün tutulmağa davam edərsə, dünyadan xilası getdikcə daha da mümkünsüz hala gələcək. Bunun üçün hər bir fərd təbiətə qarşı mesuliyətli davranış malı, dövlətlər isə istehsal, sənaye ve enerji siyasetlərini ekoloji təhlükəsizlik prinsiplərinə əsaslandırmalıdır. Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə "Azərbaycan 2030: Sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası" qəbul edilmiş, 2022-2026-ci illəri əhatə edən sosial-iqtisadi inkişaf programı çərçivəsində ekoloji təhlükəsizlik və dayanıqlı inkişaf əsas prioritətlərdən biri kimi müyyəyen edilmişdir.

Ölkə 2030-cu ilə qədər istehsal olunan enerjinin ən azı 30 faizini dayanıqlı və yaşıl enerji mənbələrindən əldə etməyi qarşısına məqsəd qoyub. Artıq bir çox regionlarda külək və günəş elektrik stansiyaları tikilir, bu da həm enerji müstəqilliyini, həm də ekoloji təhlükəsizliyi gücləndirir. Su ehtiyatlarının qorunması, tullantıların azaldılması və yaşıl enerjiyə keçid ekoloji siyasetin əsasını teşkil etməlidir. Azərbaycanın coğrafi mövqeyi, iqlim, torpaq və su ehtiyatları ölkəmizi qlobal təhükələrdən sıqortalamaya imkan verir. Sadəcə, təbiətimizi qorunmalı, sağlam istehsal sahələrinə üstünlük verilməli, tullantıların tənzimlənməsi və digər ekoloji sağlamlaşdırma tədbirlərinin görülməsi vacibdir.

Elçin Bayramlı

Bu, mərhamət, bizsə mərhamətliyikmi?..

MƏTANƏT

Bəlkə mən anlamırıam, geridə qalmışam, düzgün analiz edə bilmirəm, bəs sizcə necədir? Hər hansı bir heyvanı tabiat-dən və təbiətindən ayırib 21-ci, 6-ci, 11-ci və sair mərtəbədə ev dustağı etmək mərhamət hissidiymi?

Bəziləri özünü heyvansevər adlandırır. Heyvanlar haqqında bircə kelmə xoşagelməz söz danışan və ya xud da haradasa bir heyvana siğalı dərindən çəkən insan görsünlər, gəl, onların münasibətinə, etirazına bax. Lakin özlərini çox mərhamətli hesab edirlər. Belə ki, evlərində pişik, it quş, balıq və başqa heyvan saxlayırlar. Bunu böyük mərhamət hesab edirlər. İnsafən, onları vaxtı-vaxtında çımdırır, baytar həkimə aparır, xəstələnəndə başının üstünü kesir, dərmanlarını vaxtında verir, en bahalı yeməklər alır. Hətta onlara oyuncaq və geyim də alırlar. Tez-tez şəherimizdə geyimli-keçimli it və pişiklər qarşılaşırıq. Ayaqqabıları da var onların, papaqları da. Donları rəngbərəng, gözoxşayan, saçları qız uşaqlarının saç kimi al-elvan bantlı və sair.

Bir sözlə, onlara gözün üstündə qaşın var, deyən belə olmur. Bəzən uşağının elinə aylarla peçenye alıb vera bilməyənlərə rəğmən bu it və pişiklər parklarda gəzinti zamanı peçenye də yeyir. Yeməkləri onlara birlikdə gəzintiye çıxarırlar, acanda yeyirlər, susayanda su içirlər. Bəzən gəzməkdən yorulur, qucaq istəyirlər. Sahibləri isə bunu sevə-sevə edir. Quşlar var ki, onlar evin ən gözəl, mənəzərli yerində qəfəsədə, necə deyərlər, gülməxmərin içərisində saxlanılır. Qarşısına dünyanın quşları üçün olan min bir naz-neməti düzülür.

Balıqlar da quşlar kimi, onların akvariumu evin ən yuxarı başı, gözəl yeri haradır, ora qoyulur. Bu akvariumların bər-bəzəyini, içinde yaradılan dəniz, göl mənəzərəsini, xaricinə qoyulan aksesuarları demirəm... Yerləri vaxtaşırı təmizlənir, suları dəyişdirilir, onlara əməlli-başlı qulluq göstərilir.

İt və pişiklər insanlara bərabər divanda, kresloda oğlaşdır. Uşaqlarımıztək qucağıımızda oturub musiqi dinləyir, televizora baxır. Yeri gələndə sahibi ile bir boşqabdan yemək də yeyir. Hələ bəzən sahibinin ağızını salfet ilə silməsinə ehtiyac qalmır, iti yalayıb temizləyir. İtlər və pişiklərin yatdığı yer bəzən övladlarımız üçün ayırdığımız yerdən də gözəl, təmtəraqlı olur. Onlar sanki pambığa bükülür ki, rahat olsunlar...

Bütün bunlar heyvanlara qarşı sevgidir, bəli həm də böyük sevgidir. Onları övladımız kimi sevməyimiz insanlıqdan alındığımız paydır. Üreyimizin yumşaq, sahib olduğumuz hər şey kimi, onlara da münasibətimiz eyni olmalıdır. Lakin mərhamət, necə, deyə bilərik bu münasibət? It və pişiklər, quş və balıqlara mərhamət edib onları evimizdə saxlayırıq, cümləsini qura bilərik?

Sizi bilmirəm, mən əsla bunu mərhamət hissi ilə bağlaya bilmirəm. Çünkü belə mərhamətliyikse, nə üçün təbiətdəki heyvanların hər birini, ən azı it və pişiklərin, quş və balıqların hamisini evlərimizə getirib, onlara qayğı göstərib, mərhamət etmirik? Deməli, bu, sadəcə bizim hobbimiz, heyvan sevgimiz ola bilər ki, heyvanı təbiətdən və ona məxsus təbiətindən ayırb evlərə dəstəq edir, adını da sevgi-mərhamət qoyurraq.

Bu, mərhamət olma bilmez. Mənə görə əsl mərhamət heyvana məxsus olduğu yerdə qayğı göstərməkdir. Biz onu nə qədər pambığa büküsək də, o, torpaq, daş-kəsək üzərində özünü daha xoşbəxt hiss edir. Evinizdəki ən gözəl həyat onlara təbiətin qeynunda-göl-bayır, meşə, düzənlik, dağ-dəş, hava, sudakı xoşbəxtliyinin bir anını belə vere bilmir. Məsələn, anlamaq üçün bir suala cavab verek: bizi hər hansı heyvan aparıb yaşıadığı təbiətde illərlə saxlayarsa-ya quruda, ya suda, ya havada, özümüzü xoşbəxt hesab edə bilərikmi?

Deməli, mərhamət tamamilə fərqli, heç də hər kəsin anlamadığı anlayışdır.

28 noyabr-Ümumdünya Mərhamət Günüdür. Gündün əsas ideyasi: hər hansı bir canlıya (insana, heyvana, bitkiyə) zorakılıq etməmək; bütün canlıllara heç vaxt və heç bir şəkildə-ne düşünce, ne söz, ne də eməl ilə zerər verməməkdir. İndi söz sizindir: biz heyvanlara yaxşılıq, yoxsa pislik edirik? Və yaxud, biz mərhamətliyikmi?..

Avropaya doğru çıxdığımız yolculuqlarda arxada qoyub üzərindən irəniyi addımladığımız mesələlərdən biri də dünyaya gələn uşaqların her il sayının azalmasıdır. Bu say o qədər azalıb ki, indi üçuşaqlı ailələr barmaqla göstəriləcək qədər qalıb. Müasir ailələrimizdə iki uşaq, son vaxtlar isə bir uşaqla kifayətlənmək bizim hələ bir neçə iller öncəki avropalaşmaq meyilimizin bəhrəsidir. Hansı ki, artıq budur, meyvəsinə dərikdir. Tanıdığım yaşlı bir qadın var, mama-tibb bacısıdır. O deyir ki, ailədə iki uşaqla kifayətlənmək tamamilə sehv fikirdir. Həmin ailə fikirleşməsin ki, biz dünyaya insan bəxş etdik. İki uşaqdan biri ata, biri anadır. Əgər ailədə üçüncü uşaq varsa, bu, artım sayıla bilər.

Nə qədər doğru söylənmiş fikirdir. Dəfələrlə təsadüf etmişik ki, ailələrdə iki övladan biri ya xəstəlikdən, ya da hansısa qəza nəticəsində dünyasını dəyişir, o biri uşaq tek qalır, bundan böyük travma alır. Bu, həm də uşaqların psixoloji durumuna ciddi təsir göstərir. Qardaş və ya bacısını itirən uşaq əger ailədə üçüncü uşaq olarsa, onunla təselli tapar, eks təqdirdə onun vəziyyətini düşünmək heç də çətin deyil. Belə uşaqlar üçün gələcək həyat daha dözlüməz olur. Çünkü onlar tamamilə tek qalırlar.

Qadınlar günahkardır...

İki övladından birinin oğlan olması ilə kişi artıq ailə üzvlərinin daha da artmasında maraqlı olmur. Çünkü onun artıq oğlu var. Hər bir kişinin arzusunda olduğu, doğulmasını səbrsizliklə gözlədiyi oğlu. Elə ki, birinci ve

ya ikinci uşaq oğlan oldu, deməli, kişilər arzularına çatıldılar. Onlar daha ailə artımı barebə də düşünmürler.

Məsələnin bu tərəfi üçün məhz qadınlar günahkardır. Çünkü qadın həm də anadır. Övladının bu gününü və gələcəyini düşünmək kişilərdən çox qadınlara bəxş olunan hissdir. Bu səbəbdən də qadınlar iki uşaqla kifayətlənməməlidir. Lakin onlar işlərinin yüngül olması, karyera dalınca gedə bilmələri, daha çox əziyət çəkməmələri üçün USM-lərin köməkliyi ilə ailə planlaşdırılması tətib edərək bu kimi problemlərin yaranmasına rəvac verirlər. O problemlər ki, əhali sayının da, ailədə uşaq sayının da artımına və bunun yaratdığı problemləre ciddi şəkildə təsir göstərir. Əslində isə dünyaya uşaq getirmek, onun qayğısına qalmak, gözel tərbiya verib böyütmək valideynlərin, xüsusile də anaların üzərine düşən mühüm vəzifədir. Digər işlər, karyeralar isə bundan sonra düşünülməlidir. Axi biz ailə dəyerlərimizə bu cür münasibət

Neçə övladımız olsun: bir, iki, üç, yoxsa...

bəsləyə-bəsləyə onu cılızlaşdırırıq. Ailəyə iki övlad bəxş etməklə ölkəmizin əhali sayına, inkişafına zərbə vurmuş oluruq. Mənsub olduğumuz kökün, nəslin getdikcə azalmasına, yoxa çıxmamasına şərait yaradırıq...

Bacısız qardaşlar, qardaşsız bacılar və ya əmi-dayısız, bibi-xalasız uşaqlar

Beləliklə, cəmiyyətimizə yeni ailə modeli təqdim edirik. Azusaqlı, azıvəl, qohum-suz ailə modelləri. Hazırda yüzlərle ailə var ki, onlar bir uşaqa sahibdirlər. İkincisi barədə isə əsla düşünmürələr. Bu isə yüzlər qardaşsız bacı, bacısız qardaş deməkdir. Tek böyüyen, ata-ana dünyasını dəyişəndən sonra tamamilə təklesən uşaqlar deməkdir. Gələcəkdə övladının bu təkliliklə necə yaşayacağını valideynlər bu gün düşünürərəm? Düşünsələr, yəqin ki, övladları üçün məlum gələcəyi vermezlər.

Ve yaxud da ailə iki uşaqla kifayətlənir, əmi-dayısız, xala-bibisiz bir cəmiyyət formalaşdırırıq. Son onilliklərin ailə modeli olan ikiuşaqlı ailələrdə bir qız, bir oğlan doğulur. Minlər belə ailələr var. USM-lərin köməyi ilə bir qızı övladı olan ailələr ikinci uşağı oğlan istəyir və buna selektiv abortların köməyi ilə nail olurlar. Beləliklə də onların həm qızı, həm oğlu olur. Bu uşaqlar isə gələcəkdə yalnız dayı və bibi olurlar. Əmi və xala qohumluğu isə artıq sona çatmaqdadır. Biz özümüz öz əllerimizlə əmisiz və xalasız cəmiyyət qururuq. Hansı ki, bizdə xalaya ikinci ana, əmiye ikinci ata deyirlər. Yeri gələndə-həyatın sərt üzü ilə qarşılaşanda xala bacısının övladlarına analıq, əmi isə qardaşının övladlarına atalıq edə bilir. Yalnız iki uşaqla həm də onlardan birinin qızı, digərinin isə oğlan olması ilə kifayətlənməklə bu kimi "yeni-liklər" rəvac veririk.

Məsələnin əsas tərəfi də var...

Bəli, bu məsələnin əsas tərəfi haqqında danışmamaq olmur. Ailələrdə iki uşaqın olduğu məlumdur. Bəs sual edən varmı ki, nə üçün bir qız, bir oğlan? Belə ailələrin əksəriyyətində ilk uşaq qızdır. Məhz qız olduğu

üçün də valideynlər oğlan axtarışına çıxır. Nə etməli ki, ikinci uşaq hökmən oğlan olmalıdır. Beləliklə yeni bir proses başlayır. Analar növbəti hamiləlikləri o vaxta qədər pozur ki, USM ona oğlun olacaq deyir. Beləliklə də birinci uşaqla ikinci arasında 2-3, bəzən də bundan da çox qızı uşağını qurban veririk. Onlar

selektiv abortların qurbanına çevirilir.

Yox, əger ailədə ilk uşaq oğlandırsa, müasir valideynlər bəlkə də bununla kifayətlenərlər. Lakin ata-analarının təkidi ilə, "bir uşaqla olmaz" tələbi, umu-küsüsü ilə bir neçə ildən sonra ikinci uşaqın doğulmasını planlaşdırırlar. Bu dəfə isə fərqli etməz, qız, ya oğlan olsun. Çünkü istənilən əsas övlad oğlan artıq onlarda var.

Beləliklə, bu qənaətə gəlmək olar ki, cəmiyyətimiz ciddi bir xəstəliyə düşər olub. Yaxşı həkimlər lazımdır ki, bu səhv psixoloji vəziyyətdən bizi çıxara bilsin. Ailənin, övladların dəyərini bize anlada bilsin. Uşaqların coxşayı olmasının onların gələcəkdə bir-birinə dəstək, arxa-dayaq olmasını anlada bilsin.

Bizə yaxşı aqsaqqal və ağıbırçeklər lazımdır ki, əvvəlki illərdən səhbət açınsın. Coxuşaqlı ailələrdən, coxşayı bacı-qardaşlardan danışsın. Belə ailələrdə yaşınan maraqlı anları, xoşbəxtliyi anlatsın. Toy-ziyafətlərdə əmi-dayı, bibi-xala uşaqlarının gəlinin, bəyin əhətesində yaratdığı xoş xatirələri xatırlatsın. Onların bir-birilərinə arxa-dayaq, dost-rəfiq olmasından, bununla da bütövlükdə həyatlarının maraqlı keçməsindən səhbət açınsın. Hansı ki, biz uşaqlarımızı bu xoşbəxtlikdən məhrum edənlərik.

Nə oldu bizlərə, nə üçün bu qədər dəyişdik? Nə üçün nənə-babalarımızın ardına deyil, Avropanın ardınca getməyə üstünlük verdik? Nə üçün özümüzün neçə-neçə əmi-dayımız, xala-bibimiz ola-ola övladlarımızı bu qohumlardan məhrum edirik? Bu haqqı bizə kim verir? Avropamı? Axi əsrlərin o üzündən bəri onlara bizim bütün dəyerlərimiz farqlı olub. Onlar ailə dəyerlərinə görə həmişə bizə köks ötürübələr. Bizi nümunə göstəriblər. Coxuşaqlı ailələr onlar üçün bir möcüzə qaynağı olub. Biz nə edirik? Bir vax-

lar bize oxşamağa çalışanlara indi biz oxşayıraq?..

Nə qədər ki, selektiv abortlar var...

2024-cü ilin yanvar-iyul ayları ərzində 31 306-sı oğlan, 27 542-i isə qız olmaqla ümumiyyətkdə 58 848 uşaqın doğumunu dövlət qeydiyyatına alınıb. 2022-ci ildə Azərbaycanda 122846 körpə doğulub. Onlardan 64940 nəfəri oğlan, 57906 nəfəri isə qız uşaqlarıdır. Göründüyü kimi ötən illərin hər birində olduğunu kimi, oğlan uşaqları qızlardan çox doğubulub.

2021-ci ilin statistikasına əsasən, Azərbaycanda 100 qızə 115 oğlan düşür. Əvvəl selektiv aborta görə siyahida liderlik Çinə məxsus idi və Azərbaycan ikinci yerde idi. İndi vəziyyət əksinədir. Belə ki, hazırda Çinədə bu göstərici 100-110,3 təşkil edir. Nəzərə almaq lazımdır ki, dünyaya gələn uşaqların cins nisbəti bioloji normaya uyğun olaraq 102-106-dir. Belə ki, heç bir xarici müdaxilə olmadığı təqdirdə doğulan her 100 nəfər qız uşağına 102-106 oğlan uşağı düşür. 1990-ci illərin əvvəllerindən Azərbaycanda bu nisbətin pozulması müşahidə edilir.

Selektiv abortlar qadağan olunmalıdır

Selektiv abortlar insanlığa qarşı haqsızlıq, təhqirdir. Qadınla kişi arasında bərabərliyə zidd, ən təhlükəli vasitədir. Hansı ki, biz Gender bərabərliyindən danışırıq, lakin bu bərabərliyə pozan birinci amil selektiv abortlardır. Selektiv abortların çoxalmasında, dünəyada ölkəmizi birinci etməsində, oğlan və qız balansının pozulmasında, bunun gələcəkdə böyük problemlərə səbəb olmasında hər birimiz günahkarıq. Biz illər öncədən bu xalqa məxsus milli adət-ənənələrdən yola çıxmışdıq. Bu yolda insanlığa balta çalan bu yeniliyi baltalamalı, onun inkişafının, yaşılmاسının qarşısını almalyıdıq.

Bu gün son illərin statistikasına nəzər salanda bütün illərdə doğulan uşaqlar arasında oğlanların qızlardan artıq olmasını müşahidə edirik. Bunun yaradıldığı problemlər isə artıq hiss olunmaqdadır. Yaxın gələcəkdə isə bu problemin ağırlığı ciyinlərimizi yara edəcək.

Bu gün Azərbaycanın selektiv abortlara görə dünyada birinci yerde olması artıq sehiyyə sisteminde həyəcan təbili çalınmasının vaxtinin ötdüyünü göstərir. Selektiv abortlar indiyədək niyə qadağan olunmayıb? Görəsən bunun qarşısını nə kəsib? Çünkü ki minə haqqı deyil dünyaya getirəcəyi uşaqın cinsini əvvəlcədən bilsin. Heç kimin də bunu bilməməklə hüququ pozulmur. Bəs belə isə bu növ abort nə üçün qadağan olunmur?

Oğlanların sayı artır, qızların sayı dəfələrlə azalır. Biz gələcəkdə ana olacaq qız tapa bilməyəcəyik. Bir əmili, xalalı uşaq görəmeyeceyik. Ən dəhşətli isə bacısız və qardaşsız bir cəmiyyətə doğru gedirik. Bu barede düşünmək hələ də gec deyil...

Mətanət Məmmədova

"Nar" daha bir abunəçisini "Haval H6 Ultra" avtomobili ilə sevindirdi

Sərfeli mobil operator "Nar" "Çoox Şanslı" stimullaşdırıcı lotereyası çərçivəsində dəha bir qalibi sevindirib. SIA xəbər verir ki, beşinci "Haval H6 Ultra" avtomobilin sahibi Namiq Aliyev olub. "Nar" qalibi təbrik edərək ona avtomobilin açarlarını təqdim edib. Bununla yanaşı, lotereyanın son

tirajında "Xiaomi Redmi Note 14 Pro" smartfonunu qazanan üç "Nar" abunəcisi - Arzu Mikayilova, Xalıq Mehtiyyev və Elsever Salayev də hədiyyələrini böyük sevinc və məmənnuniyyətlə qəbul ediblər.

Qeyd edək ki, qaliblər tam təsadüfi seçimlə müəyyən olunub

ve nəticələr canlı yayında elan edilib. "Çoox Şanslı" lotereyası ilin sonuna qədər davam edəcək.

Bu müddət erzində "Nar" abunəciliyi hər gün "Xiaomi Redmi Note 14 Pro", hər həftə "Haval H6 Ultra" və finalda "Li L9 Ultra" avtomobili kimi möhtəşəm hədiyyələr qazanmaq imkanı əldə edirlər.

Təsəssüf ki, yaranan acınacaqlı vəziyyətdə insanlar kimi, illər, əsrlər boyu həmin insanlara xidmət edən obyektlər də məcburi köçküñ həyatı yaşamalı olur. Uzun illər Qarabağ və Şərqi Zəngəzura məxsus idarə, müəssisə və təşkilatların Bakıda və digər rayonlarda fəaliyyət göstərdiyi kimi... 2024-cü ildə Qarabağ Universiteti kimi fəaliyyətə başlayan Xankəndi Pedaqoji İnstитutu kimi...

Bu gün artıq dövlətimiz tərəfindən soydaşlarımız kimi, sosial obyektlər də yurduna qaytarılır. 270 ildən artıq dövrün qürur salnaməsinə yazan 2020-ci ilin 44 günlük Vətən müharibəsi və 2023-cü ilin 19-20 sentyabrında birləşmədən azad edilən Xankəndi, Xocalı, Xocavənd və Ağdərə ilə ərazi bütövlüyüümüz və konstitusiya quruluşumuz bərpa olundu. Hələ müharibə bitmiş azad edilən torpaqlarda quruculuq, bərpa işlərinə başlandı. Artıq Qarabağa Büyük Qayıdış da başlanıb, yüzlərlə soydaşımız yurduna qayıdır. Köçküñ həyatı yaşayan bir sıra obyektlər də doğma yurduna qayıdır. Ötən il bütün Azərbaycan Qarabağ Universitetinin yenidən fəaliyyətə başlamasının qürur və sevincini yaşıdı. Bütün bunlar isə eldə etdiyimiz Zəfərin üzərinə yeni bir zəfərin əlavə olunması deməkdir: Zəfər+zəfər!

Şəhərdən şəhərə köçürürlən təhsil ocağı

Xankəndi Pedaqoji İnstитutu 1969-cu ildə fəaliyyətə başlayıb. 1988-ci ildə ermənilərin yeni Qarabağ sevdasının ilk acısını Xankəndi Pedaqoji İnstитutunun Azərbaycan şəbəsənin pedaqoji kollektivi yaşıyib. Azərbaycan torpağı olan Qarabağın dağlıq hissəsində yaşayan ermənilərin ərazi iddiaları ilə çıxış etməsi Xankəndi Pedaqoji İnstитетunda tədris prosesinin pozulması ilə nəticələnib. Xankəndi Pedaqoji İnstитетunun azərbaycanlı professor-müəllim və tələbə kollektivi erməni millətçilərinin əməllərini, məkrili planlarını həyata keçirməsinə maneçilik törətdiyindən onlara ciddi fiziki və mənəvi təzyiq göstərilirdi. İnstитетun Azərbaycan şəbəsənin ölüm təhlükəsi ilə üzbezə qalan müəllim və tələbələri 1988-ci il mayın 16-da erməni silahlıları tərəfindən Xankəndindən qovuldu. Pedaqoji kollektiv Şuşa Mədəni-Maarif Texnikumunun tədris binası və yataqxanasında yerləşdirildi. 26 iyun 1998-ci ildə texnikumun binasında Şuşa ictimaiyyəti ilə görüşən Xüsusi İdarəetme Komisiyasının sədri A.Volski növbəti tədris ilində tələbələrin Xankəndi Pedaqoji İnstитетuna qaytarılacağı haqqında söz verdi. Ancaq həmin dövrdə verilən belə sözləri çox eşidib, nəticəsini heç görmedi.

Erməni iddialarının getdikcə genişlənməsi problemi tezliklə həllinə şübhə yaradırdı. Azərbaycanlı tələbələrin yenidən Xankəndi Pedaqoji İnstитетuna qayıdaq ermənilərlə birlikdə təhsil alması qeyri-mümkün idi. Bu səbəbdən də 14 oktyabr 1988-ci ildə SSRİ Nazırı Sovetinin sədri N.Rijkov Xankəndi Pedaqoji İnstитетunun fəaliyyətinin müvəqqəti dayandırılması haqqında qərar verdi. Buna əsasən olaraq SSRİ Xalq Təhsili Komitəsinin sədr müavini Q.F.Qusev tərəfindən 17 oktyabr 1988-ci il tarixdə Xankəndi Pedaqoji İnstитетunun 2 il müddətində müvəqqəti olaraq bağlanması qərarı verildi və institutun tələbələrinin həmin il noyabrın 1-ne kimi Azərbaycanın Gəncə, Ermənistanın Yerevan, Lenakan və Kirovakan pedaqoji institutlarına köçürülməsi planlaşdırıldı.

Erməni şəbəsi qərara etinəsiz yanaşaraq öz fəaliyyətini Sovet Azərbaycanının 60 illiyi adına Xankəndi Pedaqoji İnstитетunda davam etdirdi. Azərbaycan xalq təhsili naziri Müşlüm Memmedov Azərbaycan şəbəsi tələbərinin bir hissəsinin Gəncə, digər hissəsinin isə Naxçıvan pedaqoji institutlarına köçürülməsi qərarı geldi. İki yere bölməmə ilə bağlı ciddi etirazından sonra 100 nəfərlik professor-müəllim kollektivi və 1200 tələbə Gəncə Pedaqoji İnstитетuna köçürüldü. Müəllim və

QARABAĞ universiteti: Zəfər + zəfər

Tələbələrin Gəncə Pedaqoji İnstитетuna köçürülməsi ilə bağlı Azərbaycan xalq təhsili nəzəri Müşlüm Memmedov 18 oktyabr 1988-ci ilde qərar verdi.

Bir ilə yaxın Gəncədə fəaliyyət göstərən pedaqoji kollektivin tekidli tələbi ilə şöbənin Şuşaya köçürülməsi qərara alındı. 1989-cu il oktyabrın 25-de pedaqoji kollektiv Şuşaya köçürüldü. Lakin məlumat hadisələr-ermənilərin Qarabağda törətdiyi əməllər, bunun da nəticəsində Şuşanın təhlükə altında olması ilə əlaqədər 1992-ci il martın 25-de filialın kollektivi Ağcabədi şəhərindəki 1 nömrəli məktəbin binasına köçürüldü, daha sonra isə 114 nömrəli Texniki Peşə Məktəbinin binasında yerləşdirildi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin 2000-ci il 13 iyun tarixli Fərmanı ilə filialın bazasında Azərbaycan Müəllimlər İnstитетunun Ağcabədi filialı təşkil edildi. Ağcabədi filialı 2015-ci ildən ADPU-nun Ağcabədi filialına çevrilib.

Azad Xankəndiyə yenidən qayıdan universitet

Yuxarıdakı faktlardan göründüyü kimi, Xankəndi Pedaqoji İnstитетu 1969-cu ildən 1988-1990-ci illərə, həmin vaxtdan isə 2023-cü ilədək keşməkeşli yollar keçmişdir. Lakin soydaşlarımız kimi, bu təhsil ocağının də alın yazısında yurda qayıtmış varmış. Həm də tətənəli şəkildə. Belə ki, Xankəndi şəhərində yerləşən Qarabağ Universiteti təmirdən sonra ötən il sentyabrın 20-də həm Dövlət Suverenliyi, həm də Xankəndi, Xocalı, Xocavənd və Ağdərə şəhərləri günündə ölkə başçısı İlham Əliyevin iştirakı ilə istifadəyə verildi. Həmin gün Qarabağ Universiteti Xankəndidə bir ildən kimi parladi. illərlə oraya-buraya daşınmalara, təzyiqlərə, əziyyətlərə son qovuldu. Bu təhsil ocağı müasir dizaynı, maddi-texniki bazası ilə azad Xankəndiyə yenidən qayıdı.

Tarix kitabını açıb yeni bir hadisəni səhifələrinə yazdı həmin gün: Zəfərin ərmağanlarını, Xankəndinin yeni dövrünü, ölkənin hər yerindən bura axışış gələn ilk tələbələri, bu yurd yerində dünyaya yayılan qururu, sevin-ci.

Təhsil ocağının yeni dövrü

Prezident İlham Əliyev 2023-cü il noyabrın 28-de "Qarabağ Universitetinin yaradılması haqqında" Sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, regionun sosial-iqtisadi ehtiyaclarına uyğun yüksəkxitəslisi kadrlar tələbatının ödənilməsi və tarixən mövcud olmuş təhsil ənənələrinin yaşadılması məqsədilə Xankəndi şəhərində yerləşən ali təhsil müəssisəsinin əsasında Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində "Qarabağ Universiteti" publik hüquqi şəxs yaradılıb.

Dövlətimizin başçısının birbaşa diqqət və qayğısı nəticəsində qısa müddət ərzində Universitetdə müasir tədris infrastrukturunu yaradılıb. Ali təhsil ocağının bütün ərazisində genişmiqyaslı abadlıq işləri həyata keçirilib.

təhsil alan tələbələrin peşəkar hazırlığını təmin edəcək, elmi tədqiqatlar aparacaq və region əhalisine tibbi xidmet göstərəcək. Klinikanın fəaliyyətinin başlangıcı üçün Qarabağ Universitetinə 5 milyon manat ayrılib. O, mərhələli şəkildə özünümaliyyələşdirməyə keçənədək dövlət dəstəyi davam edəcək.

Bir neçə şəhəri birləşdirən universitet

Qarabağ Universitetinin açılış tədbirində dövlətimizin başçısının dəyərlili nitqində bu qədim ərazimizlə, burada fəaliyyət göstərən təhsil ocağı ilə bağlı maraqlı faktları dinlədiçə, dövlətimizlə, Qarabağ torpağını bizə yeniden bəxş edən Ali Baş Komandanımızla və milli ordumuzun əsgər və zabitləri, minlərlə şəhid və qazisi bir daha fəxr etdik: Bura bizim tarixi torpağımızdır və əminəm ki, bunu Azərbaycanda bilməyən yoxdur, dünyada da bunu bilirlər ki, Xankəndi şəhəri qədim Azərbaycan yaşayış yeri olubdur, onun adı onu göstərir - Xanın kəndi. Sadəcə olaraq, yenə də Azərbaycana, xalqımıza qarşı düşməncilik siyaseti nəticəsində uzun illər ərzində bizim nəzarətimiz burada ya zəif idi, ya da ümumiyyətlə, yox idi. Çünkü XIX əsrin əvvelində bağlanmış üç müqavilə - "Kürəkçay", "Gülüstən", "Türkmençay" müqavilələri faktiki olaraq sonrakı işgali da şərtləndirdi. Məhz bu müqavilələrdən sonra heç vaxt Qarabağ torpağından yaşamanı emrinər kütüvə surətədə irandan və Şərqi Anadoludan buraya köçürülmüşdür və bu, həqiqətdir, bu, deqiq tarixdir. Sadəcə olaraq, Ermənistən və erməni alimləri hər zaman olduğu kimi, tarixi təhrif edərək yeni uydurma tarix yaratmağa çalışırlar və öz lobbi şəbəkələri vasitəsilə müəyyən dərecədə beynəlxalq ictimaiyyəti də çəşidir.

Ötən il Dövlət Suverenliyi Günündə yenidən fəaliyyətə başlayan Qarabağ Universiteti haqqında dövlətimizin başçısının bu fikirleri də maraqlı və yaddaşqalanıldı: Bu gün, eyni zamanda, Qarabağ Universitetinin açılışdır. Bu açılış istənilən gündə ola bilərdi. Amma hesab etdik ki, 20 sentyabrda olsa, daha düzgün olar. Çünkü bu, artıq şanlı tariximizdir. Hesab edirəm ki, Qarabağ Universitetinin yaradılması tarixi hadisədir və keçən ilin noyabrında müvafiq Sərəncam imzalandı. Sonra men buraya baş çəkdim. Artıq menim buraya üçüncü gelişimdir və bütün göstərişlər verildi, Elm və Təhsil Nazirliyi tezlikle bütün lazımi tədbirləri gördü. Demək olar ki, bina yenidən quruldu. Bu bina sovet dövründə Azərbaycan memarları, inşaatçıları tərəfindən inşa edilmişdi. İşgal dövründə bunu erməniləşdirmək üçün müəyyən işlər görülmüşdü. O əlamətlər də tamamilə silindi. Binanın önü açıldı, gözəl bir park yaradıldı. Master-plan hazırlanıb, yeni gələcək illərdə, yəqin ki, növbəti üç ilde yeni tədris korpusları inşa ediləcək. Gözəl yataqxana yaradıldı, bu gün tanış olmuşam. Ən önemli gənclər, yeni tələbələr buraya böyük həvəslə gəlməyə başladılar. İndi mənə məlumat verildi ki, 1200 tələbə var. Ölkəmizin hər bir bölgəsinə tələbə var.

Yüksək bal toplayan, o cümlədən 600-dən çox bal toplayan tələbələr bizimlə görüşdə iştirak edirlər və buraya böyük həvəslə gelmişlər. Müəllim heyeti də formalasdı. Biliyəm ki, müəllimlər də böyük həvəslə bu işə başlayırlar və ümidi edirəm ki, Qarabağ Universiteti bizim aparcı ali məktəblərdən birinə çevriləcəkdir. Bunu etmək üçün bütün imkanlar var. İndi verilən məlumatə görə, artıq altı fakültə yaradılıb. Növbəti illerde Tibb fakültəsi də yaradılacaq. Xocalıda Aqrar elmlər fakültəsi, Şuşada Turizm fakültəsi fəaliyyət göstərecek. Yəni, bu, bir neçə şəhəri birləşdirən universitet olacaq. Əlbəttə ki, Qarabağa qayıdaq keçmiş köçkünlər, onların usaqları burada oxuyacaq və ölkəmizin hər bir yerində gənclər buraya gələcəklər.

Bəli, Qarabağ Azərbaycandır və bütün azərbaycanlılarıdır: bütün maddi-mədəni irisi, resursları, sərvətləri, eləcə də köçkünlüyü tarixin arxivinə yollanan, artıq iki ildir, fəaliyyət göstərən universiteti ilə.

Mətanət Məmmədova

Si insan zəkasına qarşı: gələcək kimin olacaq?

Süni intellektin insanla-
şır və müəssisələrə iş
yerləri və məşğulluq
çünki böyük transformasiya
yaşadacağı ilə bağlı proq-
nozları hamımız oxumuşuq,
az-çoq məlumatlılıq, amma
bu prosesin necə olacağını
tam olaraq bilmirik. Pessi-
mist proqnozlar potensial
kütləvi işsizliyin yaranacağın
və dolayısı ilə bunun cə-
miyyətin çökəməsinə səbəb
olacağı barədə xəbərdarlıq
edirlər. Optimistlər isə bizi
daha məhsuldar edəcək yeni
bir iş dövrünün geləcəyini
proqnozlaşdırırlar.

Ümumi mənzərə barədə bəzi
proqnozlar var. Dünya İqtisadi Foru-
mının (WEF) proqnozlarından biri,
süni intellektin 92 milyon iş yerini
läğv edəcəyi ve 170 milyon yeni, fer-
qli imkanlar yaradacağı iddiasında
dir. İlk baxışda bu hətta əla bir proq-
noz təsiri bağışlayır. Amma eğer 30
ildir artıq yox olmaq üzrə olan işlər-
dən birində işləyirsinizsə və yeni iş-
lərdən heç biri barədə bacarığını
yoxdursa, nə edəcəksiniz?

Bu gün iş yerlərinin süni intellekt
tərəfindən əla keçirildiyini, insanlar
getdikcə daha çox iş itirməsi ilə
bağlı xəbərləri dünya mediasından
oxuyuruq. İnsanlar özlerinin əvəz-
lunmaz olduqları barədə inanclarına
artıq şübhə ilə yanaşırlar. Sı bizi hə-

qıqətən əvəz edə biləcəkmi? Əger
süni intellekt həqiqətən yeni iş yerlə-
ri yaradırsa, biz o işlərdən birini icra
edə biləcəyikmi?

İnsanların süni intellekt səbəbin-
dən işlərini itirdiyinə şahid olmaq
fürsət əvəzənən əla bir proqnoz
təsiri bağışlayır. Amma eğer 30
ildir artıq yox olmaq üzrə olan işlər-
dən birində işləyirsinizsə və yeni iş-
lərdən heç biri barədə bacarığını
yoxdursa, nə edəcəksiniz?

Machines Corporation (IBM) əsasən
İnsan Resursları işçiləri olan 8000
için işdən azad edəcəyini və onla-
rin bir çox funksiyalarının da Si vasi-
təsile avtomatlaşdırıldılarını təsdiqlə-
di. 2023-cü ildən başlayan ixtisarlar
neticəsində Google-da 10.000, Sa-
lesforce-da 700 iş yeri ixtisar edildi.
Bəzi şirkətlər, məsələn, Banqalorda
ki e-ticaret şirkəti Dukaan-in baş di-
rektoru, süni intellekt 85% daha sə-
mərəli olduğuna görə bütün müştəri
ile kontakt komandasını işdən çıxar-
dı. Texnologiya və program teminatı
mühəndisliyi dünyasından kənarda,
mediada da ciddi ixtisarlar gedir.
Media kapitanları hesab edir ki, Si

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın inkişafı
Agentliyi

*Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın
Inkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə
“informasiya və kommunikasiya
texnologiyalarının inkişaf etdirilməsi
“istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb*

ile daha uğurlu iş görmək mümkündür.

Texnologiya sektorunda baş ve-
ren işdən çıxarmaları analiz edən
onlayn platforma olan Trueup Tech
Layoff Tracker-in hesablamalarına
göre indiyə qədər 77.000-dən çox
insan Si səbəbindən işsiz qalıb. Bu
gündə orta hesabla 495 nəfərin işsiz
qalması deməkdir. Aparılan canlı
sorğular neticəsində insanların 14
faizi işini avtomatlaşdırılmış sisteme
göre itirdiyini deyib. Maraqlıdır ki,
bunlar mütləq texnologiya işləri deyil.
WEF-in hesabatına görə, süni in-
tellekt çatdırılma xidmeti, tikinti,
kənd təsərrüfatı, qida emalı və tibb
bacısı sahələrində bùm yaradacaq,
çünki insanlar süni intellektin həle
potensialının yetmədiyi sahələrde
işləməye öz tuturlar.

Süni intellektin məşğulluğa təsiri
hələ ki qorxulacaq həddə deyil. Pro-
ses başlısa da hələ erkən merhələ
dir. Süni intellekt və avtomatlaş-

dırmanın işləri öz əlinə cəmlədiyi bir
gələcək hələ yaxın deyil. Bu proses
boyunca insanlar süni intellekt döv-
ründə də dəyərli qalmaq üçün lazımlı
olacaq bacarıqlara yiyələnməlidir.
Bu peşələr liderlik, ünsiyyət, koman-
da işi, qayğılaşlı kimi insan mər-
kezli bacarıqlardır. Müəssisələr üçün
bu, həm insanları süni intellektlə
əvəz etmək yerinə onların iş əmsali-
ni yüksəldən süni intellekt sistemləri
ile işləməye sövq etmək deməkdir.
Beləcə həm insan mərkəzli sistem
fəaliyyət göstərmış olur, həm də tex-
noloji yeniliklərdən faydalanaraq iş
keyfiyyəti artır. Doğrudur, gelecek
süni intellektin, texnoloji inqilabların,
transformasiya olan iş dünyasının
lakin unitmaq lazımlı deyil ki, in-
sansız, ünsiyyətsiz cəmiyyət də
mümkin deyil. Axi iş yerləri, kollek-
tivlər, ünsiyyət həm də sosiallaşma-
nın əsas şərtlərindən biridir.

Lala Mehrali

Bugünkü reallıq ondan ibarətdir ki, Prezident Administrasiyasının keçmiş rəhbəri Ramiz Mehdiyev və dəstəsinin ifşa edilməsinən sonra dağıcı müxalifet təlaş içindədir. Partiya sədrələri anlaşız vəziyyətdə abnormal çıxışlar edir, dezinformasiya xarakteri açıqlanılar verir. Xüsusilə AXCP sədri Əli Kərimli yumurtası tərs gələn toyuq kimi bütün günü sənədli şəbəkələrdə Ramiz Mehdiyevlə bağlı ziddiyətli fikirlər səsləndirir, videolar paylaşırlar. Bununla o Ramiz Mehdiyevlə əlaqələrinə dair mövcud faktları şübhə altına almayı başlıca. Lakin ortada olan sənədlərə şübhə altına yetirilir ki, Ramiz Mehdiyevin dövlət çevrilişi məqsədilə yaratdığı 50 nəfərdən ibarət "Dövlət Şurası"nın tərkibində yer alan müxalifet nümayəndələrinin arasında Əli Kərimlinin adı ön sıradə yer alır. Hətta araşdırmaclarla təsdiq olunur ki, dəfələrlə Əli Kərimli Ramiz Mehdiyevin köməkçisi olmuş Eldar Əmirovla görüşüb və köməkçidən AXCP sədri olaraq müəyyən göstərişlər, təlimatlar alıb. İddialara görə, Əli Kərimli Ramiz Mehdiyevin köməkçisi olmuş Eldar Əmirovun əlaqəsindən sonra depressiya vəziyyətinə düşüb. Təlaş içində hər an əlaqə oluna biləcəyini düşünür. Qorxur ki, E.Əmirov istintaq orqanlarına onun da Ramiz Mehdiyevin dəstəsinin əsas fəallarından olduğunu söyləyir. Bu halda onu istintaqa cəlb edə bilərlər. Məlumata görə, Əli Kərimli məsələdən çox narahat olduğu üçün Ramiz Mehdiyevlə və ya Ramiz Mehdiyevin yaxın çevrəsi ilə əlaqə saxlamağa çalışır. Hətta bunun üçün müəyyən vasitəcılər axtarışına da çıxıb. Ancaq hələ ki, Ramiz Mehdiyevlə onun arasında əlaqə qura biləcək vasitəci tapa bilmir. Araşdırmaclarla şübhə yetirilib ki, Əli Kərimli, Cəmil Həsənlı, İsa Qəmər və Arif Hacılı ümumilikdə Ramiz Mehdiyevdən 18 milyon manat pul alıblar. Məhz belə "işgüzə" əlaqələrin nəticəsi olaraq Milli Şura, AXCP və Müsavat sifarişli etiraz aksiyaları təşkil ediblər. Ramiz Mehdiyev 2019-cu ilde Prezident Administrasiyasındaki işdən uzaqlaşdırıldıqdan sonra dağıcı müxalifət liderlərinin adlarında anlaysıb keçərlər deyil. Çünkü siyasetdən "axırıncı" variantlar nədirse, Əli Kərimli onu sınaqdan keçirib. Məhz bu səbəbdəndir ki, Azərbaycan cəmiyyəti Əli Kərimli və onun AXCP-dəki troll yığnağını qətiyyətə redd edir və ireli sürdükləri istənilən ideyani, təklifi qətiyyətə redd edirlər.

ti" əvvəlki qaydada təhqir, söyüş, ittihad elə-
mentlərindən geniş istifadə etmirlər.

AXCP trol yığnağına çevirilir

AXCP sədri Əli Kərimli Ramiz Mehdiyevin əlaqə olunması ilə növbənin ona da çatacağından qorxuya düşdüyündən əsəsən forma-
da hay-küyə başlayıb. Bu işdə ona AXCP-dəki
trollar da yardımçı olurlar. Əli Kərimlinin və
onun AXCP-dəki trollarının Facebook, YouTu-
be və s. sosial şəbəkələrdə canlı yayımı çıx-
ması və böhtən xarakterli açıqlamalarla çıxış
etmələri onların çıxılmaz durumda olduğunu
gösterir. Bütün dövrlərde hay-küyə mövqedən
çıxış etmek, yalan informasiyalar yaymaq
AXCP sədri Əli Kərimli və onun dəstəsinin
əsas iş prinsiplərindən olub və xaricdəki
dəstekçilərin diqqətini öz üzərlərinə hər zaman
bu formada yönəldiblər. Bu kimi faktlar onu
deməyə əsas verir ki, Əli Kərimli və onun
dəstəsi üçün kişi kimi mübarizə aparmaq
adında anlaysıb keçərlər deyil. Çünkü siyasetdə
en "axırıncı" variantlar nədirse, Əli Kərimli
onu sınaqdan keçirib. Məhz bu səbəbdəndir ki,
Azerbaijan cəmiyyəti Əli Kərimli və onun
AXCP-dəki troll yığnağını qətiyyətə redd edir
və ireli sürdükləri istənilən ideyani, təklifi qə-
tiyyətə redd edirlər.

Görünən ondan ibarətdir ki, Əli Kərimlinin

sehv siyaseti AXCP daxilində onsuza da ağır
olan durumu daha da gərginləşdirib. Xüsusilə
də, 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılan
parlaq qələbəyə kölgə salmaq və cəmiyyətdə
ki yüksək qələbə sevincinə xələl getirilməsinə
cəhdlerin göstəriləməsi dağıcı müxalifəti, xüs-
susilə də Əli Kərimlini ictimai rəyin gözündən
tamamilə salıb. Hər kəsi bu menada bir sual
düşündürür, AXCP və Müsavat nədən ermə-
nipərest mövqə sərgileyir? Təbii cavabı sadədir,
müxalifəti erməni maraqlarından çıxış et-
məyə, xarici ağaları təhrik edir. Eyni zamanda
onları ermənipərest mövqədən çıxış etməyə¹
Ramiz Mehdiyev və dəstəsi məcbur edib.
Bununla bağlı coxsayı faktları mövcuddur.
Hansı ki, xarici maraqlı dairələr və Ramiz
Mehdiyevin dəstəsi onlara maliyyə yardımları
göstərib. Yeni məsələ və əqidələrini, milli və
dövlətçilik maraqlarını xarici dairələrin ayırdığı
pula satırlar. AXCP sədri Əli Kərimli, Müsavat
başçısı Arif Hacılı, "Milli Şura"nın rəhbəri
Cəmil Həsənlı və digər üzəndənraq məxluqlar
hakimiyətə qara yaxmaq, iqtidár-xalq birliyi-
na kölgə salmaq üçün hər cür iyrənc vasitələr-
dən istifadə edirlər. Onlar sosial şəbəkələrin
insanların həyatına aktiv şəkildə daxil olma-
sından istifadə edərək milli maraqların əleyhinə
antitəbliğat kampaniyası aparır, hakimiyət-
ərəqə qarşı əsəsən ittihamlar irəli sürürlər. Bu
baxımdan, dağıcı müxalifətin cəmiyyətdə
həm də "sosial şəbəkə müxalifəti" kimi ad
çıxarıblar.

Ramiz Mehdiyevin əhəbi ilə Müsavat və AXCP-nin də siyasi arenanı tərk edəcəkləri qaçılmazdır

AXCP və Müsavat funksionerləri Azərbay-
canın dövlətçilik maraqlarına qarşı şər və
böhtən kampaniyasında birlik nümayiş etdir-

sələr də, əslində, bir-birlərinə qarşı qatı düş-
məndirlər. Hər fürsətde, biri digərini gözdən
salmaq, sıradan çıxarmaq ənənələrini davam
etdirirlər. Bir ara onlar bir araya gelərək, "Milli
Şura" deyilən qondarma qurumun yaradılmasında
da iştirak etmişdir. 129 nəfərin təsis-
çiliyi ilə yaradılan "Milli Şura" qısa müddət
sonra cəmi 16 əski təsisçisi ilə qalmaq zorun-
da qaldı. Qurumdaçıları çəkişmələr o dərəcədə
kritik xarakter aldı ki, eksər tehlilciler "Milli Şura"
nı rəqiblərin "razborka" meydانına bənzə-
dirildilər. Burada söz və kompromat savaşı, çə-
kişmələr və didişmələr hər gün yeni mərhələ-
yə qədəm qoyurdular. Müsavatın Milli Şura daxi-
lində təşəbbüsü ələ almaq cəhdinin iflasa uğ-
ramasından sonra qurumu tərk etməsi digər
partiyalar, eləcə də, fərdlər üçün qurumun si-
ralarını tərk etməkdə bir bəhanə rolunu oynayı-
lı. Az sonra ACP, ALP, KXCP, "El" hərəkatı
"Milli Şura"dan istəfa verdi. Beləliklə, "Milli
Şura" daxilində cərəyan edən proseslər bu
qurumun faktiki olaraq iflasını reallaşdırıldı. Ar-
tıq demək olar ki, "Milli Şura" deyilən qurum
mövcud deyil. Sadəcə, Ə.Kərimli hikəsinin
və iddiasının əsasında "Milli Şura"nın möv-
cucluğunu kağız üzərində de olsa saxlama-
dındır. Ümumiyyətlə, bugünkü reallıqlar onu
deməyə əsas verir ki, müxalifətin əsas hissəsi
dağıcı müxalifət məhəkumdur. Çünkü partiya sə-
drələri özəl maraqlardan çıxış edir, xalqa fayda
vermək, ölkədə demokratik proseslərin sürət-
lənməsine dəstək olmaq siyasetindən uzaq-
dırıllar. Bu baxımdan dağıcı müxalifətin tarixi
zibilliyinə atılması qaçılmazdır. Ramiz
Mehdiyevin əlaqə olunması və onun hebsindən
sonra dəstənin tərkibinde dağıcı müxalifət
liderlərinin də adlarının yer alması faktının
üzə çıxmazı AXCP və Müsavatın, eləcə
də Milli Şuranın dağılmasının uzun çəkməyə-
cəyindən xəber verir.

İLHAM ƏLİYEV

Şagirdlər məktəbdən niyə yayınır?

Ekspert mühüm məqamlara aydınlıq gətirdi

Ümumiyetlə, şagirdlərin təhsil müəssisələrindən, xüsusilə de orta ümumi təhsil məktəblərində oxuyan şagirdlərin orta məktəbdən yayınmanın əsas səbəbi əlbəttə ki, tədris məsələsidir". Bu sözleri SIA-ya açıqlamasında təhsil eksperti Ramin Nureliyev deyib. Onun sözlərinə görə, xüsusilə də yuxarı sinif şagirdlərinin daha çox orta məktəbe getmək istəməsi, onların ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanı programları ilə məktəb proqramlarının üst-üstə düşməməsidir: "Yəni, şagird orta məktəbdən niyə ayrılmak istəyir? Əlbəttə ki, lazım olan məlumatları almaq üçün. Amma çox təessüf ki, hazırda yuxarı sinifdə oxuyan bir şagirdin tədris proqramı ali məktəbə qəbul imtahanlarının proqramları ilə tam üst-üstə düşmür, ciddi əsküllükler var. Məsələn, 11-ci sinifdə oxuyan şagird Azərbaycan dilindən yalnız Dövlət imtahan Merkəzinin qəbul imtahanı proqramının 5 faizini öyrənir. Əgər 40 mövzu varsa, 11-ci sinifdə onlardan yalnız 3-4 mövzu tədris olunur. Digər mövzular isə 5-ci, 6-ci, 7-ci, 8-ci, 9-cu və 10-cu siniflərdə verilir.

Bu səbəbdən 11-ci sinif şagirdi ali məktəbe hazırlaşmaq üçün sıfırdan bütün mövzuları öyrənməlidir. Lakin məktəbdə bu imkanı yoxdur, çünki əvvəlki siniflərdə oxuduğu mövzuları unudur; bu da normaldır. Uşağın 5-6 il əvvəl oxuduğu mövzular yaddaşa qalmaya bilər. Beləliklə, o, bu mövzuları yenidən öyrənməli və ali məktəb qəbul seviyyesinde mənimseməlidir. Buna görə də, qəbul imtahanlarına hazırlanan gənclər məktəbdən lazımi bilik ala bilmədikləri üçün repetitor yanına gedir və ya hazırlıq kurslarına yazılırlar. Bu isə onların üzərində əlavə yük yaradır və başqa çıxış yolu demək olar ki, yoxdur. Buna görə də yuxarı siniflərdə, xüsusilə 10-11-ci siniflərdə tədris proqramını ali təhsil müəssisələrinin qəbul imtahanları proqramına uyğunlaşdırmaq vacibdir. Bu halda şagirdlər orta

məktəbdən yayınmaq istəmeyecek və məktəbə daha çox gələcəklər.

Hazırda çoxları yüksək siniflərdə məktəb rəhbərliyi ilə razılaşaraq məktəbdən yayına bilir və ya müxtəlif səbəblərlə dərs-dən qaçmağa çalışırlar. Bunun qarşısını almağın en yaxşı yolu yuxarı siniflərdə proqramın qəbul imtahani proqramları ilə tam uyğunlaşdırılmasıdır. Bu tədbir nəticəsində şagirdlər orta məktəbə gəlməyə həvəslənəcək və məktəbdən yayınmaq azalmış olacaq. Beləliklə, orta ümumi təhsil məktəbinə şagird cəlb etmək mümkün olacaq".

Günel Fərzəliyeva

Avtomobilərlə bağlı etibarnamələr ləğv ediləcək?

Sənədlərin sürətlə elektronlaşdırıldı - bir dövrde avtomobilərlə bağlı etibarnamələrin gələcəkdə ləğv edilə biləcəyi məsəlesi müzakirə mövzusuna çevrilib. Mövzu ilə bağlı konkret.az-a açıqlama verən nəqliyyat eksperti Eldəniz Cəfərov bildirib ki, avtomobilələr dair verilən etibarnamələrin hazırlığı mexanizminə yenidən baxılması zərurəti yaranır. Ekspertin sözlərinə görə, avtomobile "əmlak kimi" verilən etibarnamə ilə avtomobili idarə etmək üçün verilən etibarnamə arasında ciddi fərq mövcuddur: "Avtomobili sürmək üçün verilən etibarnamə fərqli olmalıdır. Bugünkü dövdə düşünürəm ki, avtomobilərin idarə olunması üçün verilən etibarnamələrin məsələsinə yenidən baxılmalıdır".

Cəfərov etibarnamələrin ne vaxt ləğv edilə biləcəyi ilə bağlı konkret tarix verməyin mümkün olmadığını da vurğulayıb: "İndi deyə bilmərik ki, ne vaxtsa ləğv ediləcək. Bunu inadidən proqnozlaşdırmaq çətindir. Bu, yalnız müvafiq qurumların qərarı ilə baş verə bilər".

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşımı Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Mətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressinform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744
7. Bakmətbuat MMC 0502644010

1 nüsxə 1 ayılığı 8 AZN

6 ayılıq 48 AZN

1 illik 96 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı, təbrik və başsağılıqlarınızı dərc etməyə hazırlıq!

Bakcell və Visa tərəfdəşliğə başlayır

Innovasiya lideri Bakcell rəqəmsal ödənişlər üzrə qlobal lider olan Visa ilə tərəfdəşliğə başlayır. Bu əməkdaşlıq çərçivəsində Bakcell abunəçilərinə xüsusi üstünlükler, daha rahat rəqəmsal ödəniş imkanı və yeni innovativ həllər təqdim ediləcək.

Tərəfdəşliğin ilk addımı olaraq Bakcell və Visa abunəçilər üçün xüsusi kampaniyaya start verib. Kampaniya ərzində abunəçilər Bakcell tətbiqi üzərindən, Visa kartı ilə, Apple Pay və Google Pay vasitəsilə minimum 5 AZN balans artırılcada bonus internet hədiyyəsi qazanacaqlar. Təqdim olunan bonus internet həcmi artırılan məbləğdə uyğun olaraq, 5 AZN - 9.99 AZN - 1 GB; 10 AZN - 14.99 AZN - 2 GB; 15 AZN və yuxarı - 5 GB kimi formalaşır. Əldə edilən bonuslar bir həftə müddətində aktiv qalır.

Bakcell innovasiya və sənii intellekt əsaslı həlləri ilə Azərbaycanın rəqəmsal geleceyinə, dayanıqlı inkişafına töhfə verməyə davam edir. Kampaniya haqqında ətraflı məlumatlık keçid edərək əldə etmək olar.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.
Şəhadətname: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az
"ƏLİNÇƏ" AZƏRBAYCAN XƏYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin mövqeyi üst-üstə düşməyə biler.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 3000